

**Nader onderzoek beschermde
soorten De Slinger 3, Houten
(15-10-2015)**

**Nader onderzoek beschermde
soorten De Slinger 3, Houten
(15-10-2015)**

Colofon

Titel : Nader onderzoek beschermde soorten De Slinger 3, Houten (15-10-2015)

Projectnummer: .. : 15625

Opdrachtgever ... : Gemeente Houten
Postbus 30
3990 DA Houten

Datum : 15 oktober 2015
Status rapport ... : eindrapport / definitief
Bestand : 15625-eindrap2.wpd

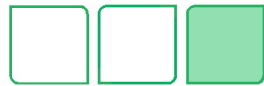
Opdrachtnemer .. : De Groene Ruimte BV
Postbus 400
6700 AK Wageningen
tel. 0317-423969
dgr@dgr.nl www.dgr.nl

Handtekening voor akkoord directie,
Naam : ir. P.A.F.M. Reijbroek
Handtekening: ... :

Auteursrecht : De auteursrechten van dit rapport rusten bij zowel opdrachtgever als opdrachtnemer, tenzij schriftelijk anders is/wordt overeengekomen. Alleen degenen bij wie het auteursrecht rust zijn gerechtigd het rapport voor eigen gebruik te vermenigvuldigen, te verspreiden of toe te passen, alsook om het ter informatie aan derden openbaar te maken tegen onderling (= zij bij wie het auteursrecht rust) overeengekomen voorwaarden (kosten, citeren, gebruiken, wijzigen etc).

Aansprakelijkheid . : Raadpleging van en eventuele verdere handelingen met/op basis van het door De Groene Ruimte BV geleverde product vallen buiten elke verantwoordelijkheid van opdrachtgever en/of De Groene Ruimte BV.

INHOUD

1. INLEIDING	3
2. NADER ONDERZOEK HUISMUS	5
2.1. Uitvoering	5
2.2. Resultaten	5
2.3. Conclusies Huismus	5
3. NADER ONDERZOEK VLEERMUIZEN	7
3.1. Uitvoering	7
3.2. Resultaten	7
3.3. Conclusies vleermuizen	8
4. VERVOLGSTAPPEN	9
BRONNEN	11

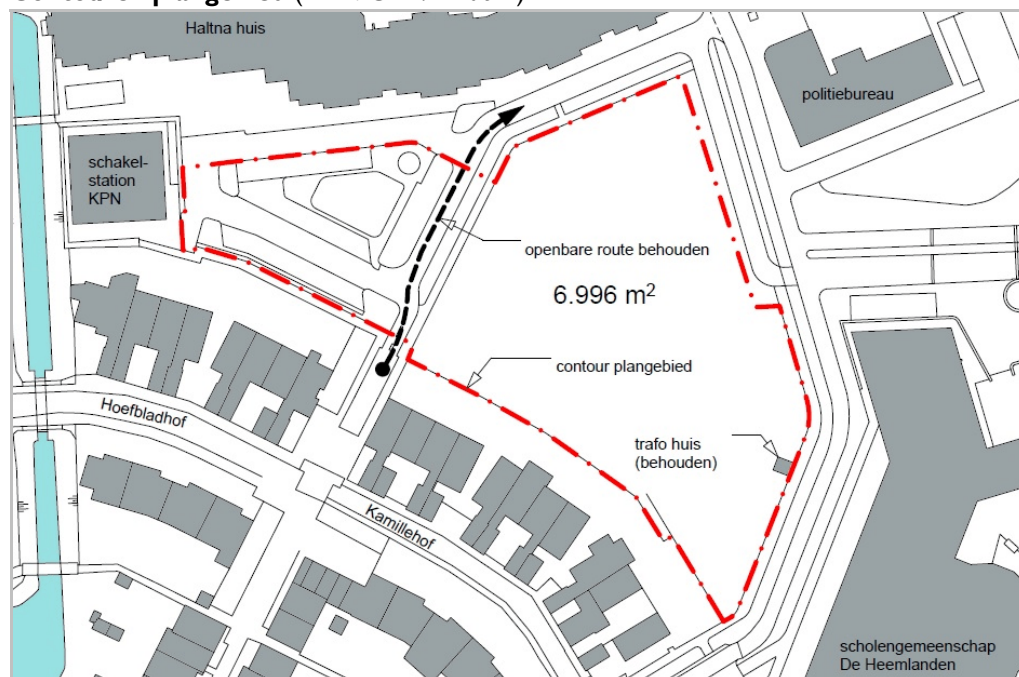
Bijlagen

Bijlage I. Beknopte verslagen per veldbezoek

Ligging plangebied in het centrum van Houten (bron: Google Earth)

Contouren plangebied (bron: Gem. Houten)

I. INLEIDING

In opdracht van de gemeente Houten heeft De Groene Ruimte BV in mei 2015 een uitgebreide ecologische quickscan ingevolge de Flora- en faunawet (FF-wet) uitgevoerd voor het plangebied De Slinger 3 (terrein van school De Regenboog) te Houten.

Het plangebied betreft een schoolgebouw met bijbehorend terrein (met speelvoorzieningen, groene elementen en enkele kleinere gebouwen) en de parkeerplaats ten westen van het schoolterrein. Op het terrein zijn verschillende bomen aanwezig. Het schoolterrein is omkaderd door een hekwerk en struiken (Veldesdoorn, Sneeuwbes, Klimop). Op de aangrenzende parkeerplaats is een bosschage aanwezig en een recreatieplaats met bankjes en een ommuurde vijver.

De ingreep betreft een complete herinrichting van het plangebied, waarbij naar verwachting alle aanwezig elementen worden geamoveerd, afgezien van een deel van de laanbomen en mogelijk een deel van de elementen op de parkeerplaats. De ingreep is in het kader van de FF-wet aan te duiden als een 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

Tijdens de quickscan voor het schoolgebouw en omgeving zijn van twee streng beschermde soorten¹⁾ mogelijke vaste verblijfplaatsen aangetroffen:

- Huismus;
- Gewone dwergvleermuis.

Daarnaast zijn mogelijk verblijfplaatsen van andere vleermuissoorten aanwezig.

Het verstoren van deze streng beschermde soorten is wettelijk verboden (Flora- en faunawet). Indien verstoring door de beoogde ingreep niet kan worden voorkómen, dan kan een ontheffing worden aangevraagd. Alvorens een ontheffing kan worden aangevraagd, dient vastgesteld te worden welke soorten, aantallen en functies worden verstoord.

Om een antwoord te krijgen op deze vraag heeft de gemeente Houten aan De Groene Ruimte gevraagd om een gericht nader onderzoek te doen. Doel van dit onderzoek: het vaststellen van soorten en aantallen streng beschermde soorten die een verblijfplaats hebben in het plangebied, alsook de functies die het plangebied voor deze soorten vervult. Op basis van de precieze uitvoering van de beoogde ingreep is het daarna mogelijk om te bepalen of verstoring kan worden uitgesloten. Zo niet dan is het wellicht mogelijk om de uitvoering of werkwijze aan te passen opdat verstoring wordt voorkómen; in het andere geval wordt duidelijk voor welke soorten een ontheffing nodig is.

Onderhavige rapportage betreft dit nader onderzoek, gericht op Huismus en vleermuizen. Het onderzoek is door ervaren ecologen van De Groene Ruimte²⁾ uitgevoerd conform de richtlijnen en eisen uit de Soortenstandaarden voor Huismus en Gewone dwergvleermuis en het Vleermuisprotocol van het Netwerk Groene Bureaus, goedgekeurd door het ministerie van EZ.

De onderzoeken voor Huismus en Gewone dwergvleermuis zijn uitgewerkt is respectievelijk § 2 en § 3. In de bijlagen zijn korte verslagen van de veldbezoeken (inclusief foto's) opgenomen.

.....
¹⁾ Met streng beschermde soorten worden soorten bedoeld, die staan vermeld op tabel 2 of tabel 3 van de AMvB art. 75 FFwet, alsmede broedgevallen en/of jaarrond beschermde nesten van vogels.

²⁾ Dhr. ir. R. Noordhuis en dhr. ir. P.A.F.M. Reijbroek.

2. NADER ONDERZOEK HUISMUS

2.1. Uitvoering

In het plangebied is gericht nader onderzoek uitgevoerd naar de Huismus.

Daartoe zijn in de periode 11 mei tot 16 juni op vier ochtenden veldbezoeken gebracht aan de planlocatie, telkens met een tussenperiode van minimaal 10 dagen. Door een deskundige ecooloog van De Groene Ruimte is, conform de richtlijnen uit de Soortenstandaard Huismus (Dienst Regelingen, 2014b) geïnventariseerd op zicht. Daarbij is gericht gezocht naar de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen, zoals nesten en kwetterplekken.

Veldbezoeken Huismus

Datum en tijd	Weersomstandigheden
11-05-2015 06.45u-08.30u	sluierbewolking, windkracht 2 Bft, ca. 11°C
22-05-2015 06.05u-07.45u	bewolkt, geen neerslag, windkracht 1 Bft, ca. 12°C
04-06-2015 06.05u-07.45u	helder, geen neerslag, windkracht 1 Bft, ca. 8°C
16-06-2015 06.40u-08.10u	half bewolkt, geen neerslag, windkracht 1 Bft, ca. 8°C

2.2. Resultaten

Tijdens de veldbezoeken is vastgesteld, dat direct ten noorden van het plangebied in het daar aanwezige zorgcomplex vier nestplaatsen van de Huismus aanwezig zijn. Voor deze vier paren Huismussen is het plangebied een belangrijk voedselgebied. Ook wordt het noordelijk deel van de haag rond het plangebied gebruikt als kwetterplek. In de haag zijn geen nesten aangetroffen.

Daarnaast zijn er een druk bezochte kwetterplek nabij de recreatieplek op de parkeerplaats in het westen van het plangebied. Deze wordt deels gebruikt door Huismussen van de genoemde vier nestplaatsen in het zorgcomplex als door Huismussen van de woonhuizen ten zuiden van de parkeerplaats en mogelijk door Huismussen van nestplaatsen in het westelijk deel van het zorgcomplex.

De Huismussen van de naburige huizen en het westelijk deel van het zorgcomplex zijn niet afhankelijk van het plangebied voor hun voedsel, omdat de voedselgebieden ten westen en zuiden van de parkeerplaats liggen.

De Huismussen in het zuiden van het plangebied nestelen in de naburige huizen. Ook voor deze mussen vormt het plangebied naar verwachting geen essentieel onderdeel van hun leefgebied, omdat ze voldoende mogelijkheden in de directe omgeving hebben.

2.3. Conclusies Huismus

Herontwikkeling van het plangebied heeft mogelijk een negatief effect op het leefgebied (inclusief kwetterplekken) van vier paar Huismussen. De mussen broeden in het direct ten noorden van het plangebied gelegen zorgcomplex; de nestplaatsen zelf worden niet verstoord.

Of er daadwerkelijk een negatief op de Huismussen zal zijn, is afhankelijk van de wijze waarop de ingreep plaatsvindt. De Huismussen zijn afhankelijk van de groene elementen (bomen en haag) in het noordelijk deel van het schoolterrein en omgeving. Als deze elementen onaangetast en functioneel blijven, dan kan daarmee verstoring wellicht worden voorkomen.

Indien een negatief effect niet kan worden uitgesloten, dan is een ontheffing voor de soort ingevolge de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden aangevraagd en verkregen en verkregen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl, onderdeel van het ministerie van EZ).

3. NADER ONDERZOEK VLEERMUIZEN

3.1. Uitvoering

In het plangebied is gericht nader onderzoek uitgevoerd naar vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. Daartoe zijn gedurende voorjaar/zomer van 2015 op vier dagen in de schemerperiode veldbezoeken gebracht aan de planlocatie. Door een deskundige ecooloog van De Groene Ruimte is, conform de richtlijnen uit het Vleermuisprotocol van het Netwerk Groene Bureaus geïnventariseerd op zicht en met behulp van een batdetector (Pettersson D240x). Daarbij is getracht het belang van de aanwezige elementen voor vleermuizen vast te stellen.

Wanneer nodig zijn opnames gemaakt van de vleermuisgeluiden met een Roland R-05 en zijn geluiden geanalyseerd met het programma BatSound versie 4.1 van Pettersson.

Veldbezoeken Gewone dwergvleermuis

Datum en tijd	Weersomstandigheden
12-05-2015 20.45u - 22.55u	vrijwel onbewolkt, windkracht I Bft, ca. 14°C
09-07-2015 21.55u - 23.45u	helder, geen neerslag, windkracht I Bft, ca. 13 -10°C
20-08-2015 21.55u - 23.45u	half bewolkt, windkracht I Bft, ca. 21°C
10-09-2015 20.05u - 22.10u	helder, windkracht I Bft, ca. 16°C

3.2. Resultaten

Tijdens de veldbezoeken is vastgesteld dat er twee vaste verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis in het plangebied aanwezig zijn (zie fotokaart):

- aan de zuidzijde, nabij de grote esdoorn;
- aan de noord(west)zijde van het schoolgebouw;

De vaste verblijfplaatsen worden waarschijnlijk jaarrond gebruikt, dus ook als winterverblijfplaats, omdat de verblijfplaatsen voldoende vorstvrij zijn. Vastgesteld is dat beide verblijfplaatsen als zomerverblijfplaats en paarplaats worden gebruikt. Het geschatte maximale aantal aanwezige dieren is vijf Gewone dwergvleermuizen per verblijfplaats.

Op de parkeerplaats ten westen van de voormalige school is op alle avonden ook een jagende Gewone dwergvleermuis aangetroffen. De verblijfplaats van deze vleermuis ligt buiten het plangebied en zeer waarschijnlijk in het zorgcomplex.

De dieren maken onderdeel uit van een netwerk van de Gewone dwergvleermuis in de omgeving. Met name in het ten westen van het plangebied gelegen park foerageren veel Gewone dwergvleermuizen, waaronder jonge dieren.

Direct ten oosten en westen van het plangebied zijn naburige paarterritoria aanwezig. Veel voedsel voor deze dieren wordt geleverd door de aanwezige laanbomen.

Er zijn drie andere vleermuissoorten in het plangebied waargenomen. Geen van deze soorten heeft een vaste binding met het plangebied.

- Er is éénmaal (op 20 augustus) een jagende Laatvlieger in het plangebied aangetroffen; deze kwam uit het westen aanvliegen.
- Er zijn enkele Rosse vleermuizen waargenomen die over het plangebied heen vlogen.
- Er is éénmaal een Ruige dwergvleermuis waargenomen die door het plangebied vloog.

Mogelijke verblijflocaties voor vleermuizen (rood) en de globale locatie van vaste verblijfplaatsen (groen)

3.3. Conclusies vleermuizen

- In het te slopen gebouw zijn twee verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis aanwezig. De verblijfplaatsen worden gebruikt als zomerverblijfplaats en paarplaats. Naar verwachting worden deze verblijfplaatsen ook in de winter gebruikt.
- De verblijfplaatsen van vleermuizen zijn beschermd; voor het verstoren ervan dient een ontheffing te worden aangevraagd en verkregen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl, onderdeel van het ministerie van EZ).

4. VERVOLGSTAPPEN

- Aanbevolen wordt, om de ingreep zo mogelijk uit te voeren op een wijze, waarbij de functionaliteit van het plangebied voor Huismussen niet negatief wordt beïnvloed.
Indien verstoring niet kan worden uitgesloten, dan dient een ontheffing ingevolge de Flora- en faunawet te worden aangevraagd bij RVO.nl; na verlening van de opdracht dient het project uitgevoerd te worden conform de voorwaarden in de ontheffing.
- Omdat door de ingreep vaste verblijfplaatsen van vleermuizen worden verstoord, dient een ontheffing ingevolge de Flora- en faunawet te worden aangevraagd bij RVO.nl; na verlening van de opdracht dient het project uitgevoerd te worden conform de voorwaarden in de ontheffing.
- Geadviseerd wordt om een ecologisch werkprotocol op te (laten) stellen, waarin op uitvoeringsniveau is opgenomen welke ecologische maatregelen (eventueel inclusief de voorwaarden uit de ontheffing) tijdens de ingreep genomen dienen te worden, uitgezet in de tijd en de fasering van de ingreep.
In dit werkprotocol worden ook maatregelen opgenomen inzake de wettelijke zorgplicht voor bijvoorbeeld aanwezige vogels en amfibieën die in het plangebied aanwezig zijn.

BRONNEN

Algemene Maatregel van Bestuur inzake art. 75 van de Flora- en faunawet (2005).

De Groene Ruimte, 2015. *Quickscan FF-wet plangebied De Slinger 3, Houten.* - Onderzoeksrapport 15618, in opdracht van de gemeente Houten.

Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I, 2014a. *Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis (Pipistrellus pipistrellus), versie 2.0.*

Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I, 2014b. *Soortenstandaard Huismus (Passer domesticus), versie 2.0.*

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2005. *Buiten aan het werk? Houd rekening met beschermde dieren en planten!* - Brochure Ministerie van LNV.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, 2013. *Vleermuisprotocol 2013, 27 maart 2013*

BIJLAGE I. BEKNOPTE VERSLAGEN PER VELDBEZOEK

Veldbezoeken Huismus

11-05-2015

Direct ten noorden van het plangebied zijn één tot enkele broedplaatsen vastgesteld van de Huismus. Daarnaast zijn Huismussen aangetroffen in de haag rond het plangebied, met name bij de bovengenoemde broedplaatsen. In het schoolgebouw zijn geen nestplaatsen van Huismus vastgesteld.

In het zuiden van het plangebied waren ook Huismussen aanwezig, waarschijnlijk afkomstig van naburige woningen.

Op de parkeerplaats ten westen van de voormalige school in de bosschage was een kwetterplek van Huismussen aanwezig.

Huismusvrouwkje aan hek in tuin van de school

Huismusmannetje op het hek bij noordzijde schoolplein

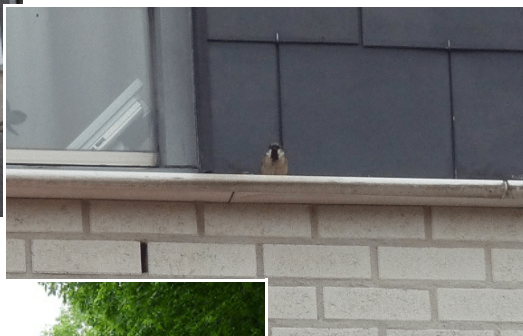
22-05-2015

Gedurende het veldbezoek waren Huismussen actief in en nabij het noordelijke deel van het schoolterrein. De mussen hebben nesten in het gebouw aan de overzijde (zorgcentrum), met name boven de 'goot', tussen het wit-stenen deel en de bedekking met lei-achtig substraat. Het nestkastje 'op de goot' is ook in gebruik. Er was intensief gesleept met nestmateriaal, onder andere veertjes en het vers gemaaide gras van de gazons rond de school. Er zijn minimaal drie nesten, maar vermoedelijk meer.

Ook waren enkele mussen actief met het slepen van nestmateriaal naar plekken in de lage haag; naar verwachting bevinden zich minstens twee nesten in de haag.

Er werd zeer extensief gebruik gemaakt van de haag, de wilde fruitbomen en de laanbomen als kwetterplek; in het groen in het centrale deel van de westelijke parkeerplaats was wel intensief gekwetter te horen.

In het schoolgebouw zelf zijn geen nestplaatsen van Huismus waarschijnlijk.

04-06-2015

Direct ten noorden van het plangebied zijn in het zorgcomplex drie tot vier nestplaatsen aangetroffen. Deze paren zoeken voedsel in het noordelijk deel van het plangebied en zijn ook voor sociale activiteiten vaak in de haag aan de noordzijde van het plangebied aan te treffen. De mussen in het zuidelijk deel van het plangebied zoeken voedsel in het zuidelijk deel. Hier gaat het eveneens om enkele paren mussen (tenminste drie paren). De grootste activiteit is echter aanwezig in het noordelijk deel. Hier hebben de plaatselijke paren ook minder groen ter beschikking.

Op de recreatieplaats ten westen van het schoolgebouw is een kwetterplek van Huismussen waargenomen.

Ten zuiden van het plangebied zijn regelmatig Gierzwaluwen aangetroffen die nestplaatsen hebben in de woningen. Er is geen binding met het plangebied vastgesteld.

16-06-2015

Direct ten noorden van het plangebied zijn vier volwassen vrouwtjes van de Huismus aangetroffen nabij de nestplaatsen in het zorgcomplex. Er zijn daarom naar schatting vier nestplaatsen aanwezig.

In de haag van het plangebied nabij het zorgcomplex is wederom veel activiteit waargenomen van Huismussen. In de haag zijn mussen baltsend aangetroffen³⁾.

In het noordelijk deel van het plangebied wordt ook veel voedsel gezocht door Huismussen.

In de bosschage op de recreatieplaats ten westen van de voormalige school zijn weer veel Huismussen aangetroffen in een kwetterplek. Een deel van de Huismussen is afkomstig van de vier genoemde nestplaatsen. De overige Huismussen komen er van de huizen ten zuiden van de parkeerplaats en van het westelijk deel van het zorgcomplex

Opnieuw zijn veel Gierzwaluwen aangetroffen nabij de huizen ten zuiden van het plangebied. Er is geen binding met het plangebied vastgesteld voor deze soort.

In de buurt van het plangebied is Veldsalie aangetroffen, die hier was ingezaaid met een bloemenmengsel. Mocht de soort binnen enkele jaren in het plangebied worden aangetroffen dan moet deze niet als een wilde soort worden beschouwd.

Veldbezoeken vleermuizen

12-05-2015

Op diverse plaatsen zijn mogelijkheden aangetroffen voor vaste verblijfplaatsen van vleermuizen.

Vanaf 21.50u (een half uur na zonsondergang) zijn vleermuisactiviteiten van Gewone dwergvleermuis vastgesteld. Op twee plekken (gevelplaat aan de noordzijde en gevelplaat of opening aan de zuidzijde, bij de grote esdoorn) werden vrijwel zekere uitvliegers vastgesteld. In de periode tot ca. 22.15u werden geregeld foeragerende vleermuizen vastgesteld op allerlei plaatsen rondom het gebouw, doch nergens

.....

³⁾ In de nazomer, tijdens een van de vleermuisbezoeken, is de noordelijke haag gecontroleerd op de aanwezigheid van huismusnesten; deze zijn niet aangetroffen.

gedurende langere tijd; alsof de uitvliegers gedurende korte tijd rond de verblijfplaats bleven 'hangen' om vervolgens elders te gaan foerageren.

De parkeerplaats ten westen van het voormalige schoolgebouw werd intensiever gebruikt als foerageergebied. Ook de laanbomen te noorden en oosten van het plangebied lijken in gebruik om te foerageren.

09-07-2015

Om 22.55u verscheen de eerste Gewone dwergvleermuis bij de grote boom aan de zuidzijde van het pand. Hier werd gedurende het gehele veldbezoek een vleermuis jagend aangetroffen.

Aan de noordzijde van het pand was een jagend exemplaar aanwezig met een binding aan het gebouw. Soms was er een tweede exemplaar aanwezig en achtervolgden de dieren elkaar.

Deze waarnemingen komen sterk overeen met de waarnemingen van 12 mei 2015.

In het westen van het plangebied, boven de parkeerplaats, is ook een jagende Gewone dwergvleermuis aangetroffen. De verblijfplaats van deze vleermuis bevindt zich buiten het plangebied.

Tot dusver kan geconcludeerd worden dat er twee vaste verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuizen zijn. Het betreft in elk geval zomerverblijfplaatsen en vermoedelijk ook paarverblijfplaatsen.

Aan het zuidoosten van het pand waren ook regelmatig twee dieren aan het jagen en achtervolgen, maar hier is de verblijfplaats vrijwel zeker in één van de woonhuizen ten zuiden van het plangebied.

Naast de Gewone dwergvleermuis werd tweemaal een Rosse vleermuis overvliegend waargenomen.

In de omgeving van het plangebied werden alleen Gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Nabij de vijver ten noordwesten van het plangebied werden veel Gewone dwergvleermuizen aangetroffen, waaronder juveniele dieren.

20-08-2015

De twee eerder gevonden verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis blijken ook als paarplaats in gebruik te zijn; hier werd veel geroepen door de betreffende vleermuizen.

In het zuidoostelijk deel van het plangebied waren ook twee Gewone dwergvleermuizen actief, waarvan één een roepend mannetje. De verblijfplaats is niet in het plangebied.

Boven de parkeerplaats nabij het zorgcomplex is een jagende Gewone dwergvleermuis aangetroffen. Het gaat hier ook naar waarschijnlijkheid om een paarplaats die ook in de overige delen van het jaar in gebruik is. De verblijfplaats ligt buiten het plangebied en waarschijnlijk in het zorgcomplex.

Na de uitvliegtijd kwam een Laatvlieger vanuit het westen aanvliegen langs de zuidwestzijde van het plangebied. Daarna foerageerde het dier gedurende circa een uur in het meest zuidelijke deel van het plangebied, om daarna te verdwijnen.

Aan de noordrand van het plangebied passeerde een Ruige dwergvleermuis. Ook is een overvliegend Rosse vleermuis waargenomen. Deze dieren hadden geen binding met het plangebied.

Een Egel was aan het foerageren in het zuidoostelijk deel van het plangebied.

Aan het begin van het veldbezoek is gezocht naar Huismussennesten in de haag in het noorden van het plangebied. Er zijn geen nesten aangetroffen.

10-09-2015

Opnieuw waren er fanatiek roepende mannetjes van de Gewone dwergvleermuis aanwezig bij de twee eerder genoemde verblijfplaatsen. De precieze locatie van de vaste verblijfplaats aan de noordzijde van het schoolgebouw is niet duidelijk. Mogelijk verblijft het dier achter de boeiboorden nabij de regenpijp aan de meest noordelijke hoek van het gebouw. Hierboven was het dier steeds rondjes aan het vliegen. Bij het begin van de uitvliegtijd waren er af en toe twee dieren aan het vliegen. Ze vlogen hierbij vaak strak langs de dakrand van het gebouw.

De verblijfplaats aan de zuidzijde van het pand is vermoedelijk toegankelijk via een gat in het boeiboord. Nabij deze locatie zijn ook twee uitwerpselen van dwergvleermuisen gevonden. Er waren in het begin van de uitvliegtijd circa 4 dieren rondjes aan het vliegen rond de grote boom.

Er zijn geen andere vleermuissoorten gehoord op deze avond.

In het schoolgebouw zijn een slapende Winterkoning en een slapende Koolmees aangetroffen.

Bij het schoolgebouw werd een jonge Gewone pad aangetroffen.

